

під час перекладу наступного фрагменту: “*What he will propose is an infamita. // Його пропозиція – це infamita.*”, де спостерігаємо транслітерацію та перекладацький коментар: «ганьба, неподобство (італ.)».

Як бачимо, важливість перекладу слів-реалій у художніх творах важко переоцінити. Зокрема, у романі Маріо П'юзо «Хрещений батько» від певних слів залежить загальний образ персонажа та світу мафії в цілому. На нашу думку, перекладачам вдалося передати особливості італійців-емігрантів, їх ієрархію у «родинних» справах, а також особливості їх менталітету. На відміну від оригіналу твору, де значення італійських слів здебільшого не пояснювали, перекладачі українською мовою зробили ці слова максимально зрозумілими читачеві. Отже, можемо вважати переклад вдалим.

Список використаної літератури:

1. Литвин І. М. Перекладознавство. Навчальний посібник / І. М. Литвин. – вид.2, допов. – Черкаси : видавець Ю. А. Чабаненко, 2014. – 192с.
2. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
3. Овсюк. О. Спогад з історії створення українського перекладу «Хрещеного батька» Маріо П'юзо мови [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: www.vsesvit-journal.com/old/content/view/915/41

Список словників:

4. Академічний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: <http://sum.in.ua>.
5. Oxford Dictionaries [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: <https://en.oxforddictionaries.com>
6. Urban Dictionary [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: <https://www.urbandictionary.com>

Список ілюстративних джерел:

7. Puzo M. The Godfather : A Novel / Mario Puzo. – New York : Signet, 1983. – 576 p.
8. П'юзо М. Хрещений батько : роман / Маріо П'юзо : пер. з англ. В. Батюка, О. Овсюка. – Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. – 480 с.

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Рибалка Н.С.

І.В. Луценко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ДЕМІНУТИВИ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ С. КОЛЛІНЗ «HUNGER GAMES»

Антиутопію «Hunger Games» Сюзанни Коллінз визнали фантастичною та вартою уваги кожного найпопулярніші автори століття, а саме Стівен Кінг [4] та Стефені Маєр [5], що, безперечно, засвідчило необхідність перекладу і для українського читача. На нашу думку, перекладач Уляна Григораш вдало впоралась із поставленим завданням та підготувала для українців адаптований текст, зберігаючи при цьому реалії світу, який створила Сюзанна Коллінз. Проте, ми звернули увагу на доволі велику кількість пестливих слів і словосполук, не притаманних оригіналу тексту, і вирішили дослідити причину їхньої появи, а також переконатись чи дійсно вони необхідні у тексті перекладу для адекватного сприйняття читачем. Саме це і стало метою нашої роботи. Актуальність роботи полягає у необхідності вивчення принципів залучення системних особливостей мови перекладу (на прикладі демінутивів) і виявлення їхнього функціонального навантаження для досягнення адекватності перекладу. Для української мови вживання демінутивних формантів є досить показовим явищем, що зумовлено особливостями національно-психологічного складу носіїв мови, зокрема такими домінантними рисами українців, як емоційність, ніжність, лагідність, ліризм [1].

Демінутивність в англійській мові – одна з суперечливих проблем, яка привертає увагу вітчизняних та зарубіжних учених. Л. І. Корунець стверджує, що демінутивність – лексико-граматична категорія, яка є одним із важливих засобів вираження експресивності та оцінності, а К. П. Шнайдер вважає, що демінутив не є виключно морфологічним явищем, для повного розуміння якого необхідно проаналізувати його формальні та функціональні аспекти; що його слід розглядати у контексті [3].

У тексті оригіналу трапляються демінутиви, лагідні форми слів, наприклад:

tiny Rue (7, с. 167)// *крихітна Рута* (6, с. 178);

take tiny bites of the bread (7, с. 235)//з'їм кілька *шматочків хліба* (6, с.247).

Проте вони трапляються дуже рідко і не є характерними для стилю письменниці. А в тексті перекладу їх доволі багато, наприклад:

her body (7, с. 228)//її *тільце* (6, с. 240);

her arms(7, с. 34)//її *ручєнята* (6, с. 38);

the wood (7, с. 209)//*гілочки* (6, с. 220);

a million stars (7, с.192)//мільйони *зірочок* (6, с. 202).

Емоційна оцінка тісно пов'язана з почуттями, оскільки виражає авторське ставлення до предмета висловлювання [2], а в нашому випадку — перекладацьке. Проте, чи не забагато їх? Чи не змінює перекладач стиль авторки та враження, які отримує читач під час прочитання твору?

Однією з причин появи пестливих слів у перекладі ми вважаємо бажання Уляни Григораши передати дбайливе ставлення головної героїні до молодшої сестри Прим та дівчинки Рути, створити атмосферу ніжності, турботи, тепла, любові, підкреслюючи їхній особливий зв'язок, який стає зрозумілим під час прочитання книги. Наприклад:

seeking Prim's warmth (7, с. 3)//*шукаючи тепла, яке завжди випромінювало тільце Прим* (6, с. 6);

curled up on her side (7, с. 3)//*лягла на бочок* (6, с. 6);

she must have had bad dreams (7, с. 3)//*мабуть, сестричці наснився кошмар* (6, с.6);

with her hollow cheeks (7, с. 28)//*із запалими щічками* (6, с. 33).

Також у творі трапляються прикметники *little* та *tiny*, які актуалізують денотативне значення *малий за розміром* та перекладаються Уляною Григораши подвійними демінутивними утвореннями, наприклад:

My little sister, Prim (7, с. 3)//*Моя маленька сестричка* (6, с. 6);

a little girl (7, с. 202)//*маленька дівчинка* (6, с. 213);

Низка перекладознавців вважають, що переклад іноді призводить до “зубожіння, збіднювання” тексту, що виражається у лексичних втратах, заміні виразів та засобів, порушенні ритму [3]. Саме тому іноді трапляються випадки, коли в оригіналі демінутиви відсутні, а в українському перекладі — присутні, наприклад:

they make their clothes from jewels (7, с. 120)//*моя сукня була повністю вкрита блискучими камінцями* (6, с. 129);

her pointy shoes (7, с. 46)//*своїми гостроносими черевичками* (6, с. 51);

Такі трансформації можна пояснити компенсуванням інших стилістично нейтральних лексем за допомогою демінутивів та особливістю національно-психологічного складу носіїв української мови.

Також, доволі часто Уляна Григораши використовує демінутиви, щоб охарактеризувати розміри та об'єми, що властиво українській мові, що є прикладом експресивних трансформацій без домішки емотивної чи оцінної, наприклад:

a bottle of iodine (7, с. 152)//*пляшечка йоду* (6, с.162);

one thin black sleeping bag (7, с. 151)//*тоненький чорний спальний мішок* (6, с. 162);

head upstream (7, с. 203)//*вгору паралельно потічку* (6, с. 213);

I have plenty of leaves (7, с. 203)//*у мене з собою достатньо листочків* (6, с. 213);

a handful of nuts (7, с. 236)//*жменьку горішків* (6, с. 248).

Отже, зіставлення тексту-оригіналу роману Сюзанни Коллінз “Hunger Games” з українським перекладом авторства Уляни Григораши, дає можливість зробити висновок, що існують деякі невідповідності, коли у перекладі залучено демінутиви українською мовою. Це можна пояснити аналітичним характером англійської мови та особливостями національно-психологічного складу носіїв української мови. Проте, на нашу думку, перекладачка майстерно впоралась зі своєю роботою та вдало передала позитивні демінутивні конотації першотвору, підкреслила дбайливе, тепле ставлення головної героїні до інших героїв твору, а також,

компенсувала зuboжіння тексту використанням демінутивних лексем замість нейтральних. Перекладачка зуміла зберегти структуру оригіналу, його емотивність і психологізм та донести його до україномовного читача.

Список використаної літератури:

1. Беркешук І. Демінутивні утворення у повісті Володимира Лиса «Століття Якова» / І. Беркешук // Науковий часопис НПУ імені Н.П. Драгоманова. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство). — 2012. — Вип. 4. — С. 42-48

2. Каленюк С. Демінутиви та аугментативи у творчості Уласа Самчука / С. Каленюк // Інформаційні технології в освіті. — 2008. — № 8. — С. 247-251.

3. Мінцис Е. Особливості перекладу демінутивів з англійської мови на українську (на матеріалі літературної казки Р. Дала "Матильда" та її перекладу) / Е. Мінцис // Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія. — 2015. — Вип. 740-741. — С. 134-137

4. The Hunger Games [Електронний ресурс] : Stephen King / Entertainment — 2008. — Режим доступу: <https://ew.com/article/2008/09/08/hunger-games/>

5. The Hunger Games by Suzanne Collins - review [Електронний ресурс] : Tjala / The Guardian — 2011. — Режим доступу: <https://www.theguardian.com/childrens-books-site/2011/aug/14/review-hunger-games>

Список джерел ілюстративного матеріалу:

6. Коллінз С. Голодні ігри / Сюзанна Коллінз. — Київ : Країна Мрій, 2010. — 384 с.

7. Collins S. Hunger Games / Suzanne Collins. — Scholastic Corporation, 2008. — 374 p.

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Рибалка Н.С.

І. О. Назаренко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ Б. ПРУСА «LALKA»

Метою нашого дослідження є аналіз граматичних трансформацій в українському перекладі роману Б. Пруса «Lalka», виконаного Степаном Ковганюком.

Варто зазначити, що у перекладознавстві існують різні типології перекладацьких трансформацій: Я. Й. Рецкера, Л. К. Латишева, Р. К. Міньяр-Белоручев, В. С. Виноградова, Л. С. Бархударова, В. Н. Комісарова, О. Д. Швейцера, О. О. Селіванової та ін. У нашому дослідженні ми використовуємо нову класифікацію трансформацій О. О. Селіванової, яка поділяє перекладацькі трансформації на формальні та формально-змістові. У свою чергу серед формально-змістових трансформацій О. О. Селіванова виділяє формально-змістові трансформації з прагматичним компонентом [2, 458]. Трансформації діляться в залежності від мовного рівня: фонетичні, лексичні, граматичні (морфологічні та синтаксичні) тощо.

До граматичних трансформацій на морфологічному рівні відносять: категорійні та частиномовні заміни, заміни морфологічних засобів лексичними, транспозицію числа, часу, способу дії і т. ін. [2, 460-461].

В українському перекладі роману Б. Пруса «Lalka» трапляється значна кількість перекладацьких трансформацій на морфологічному рівні, що пояснюється системними розбіжностями української та польської мов. Наприклад, заміна числа:

W początkach roku 1878... // На початку 1878 року... Множина оригіналу замінена у перекладі одниную.

...równie dużo mówiono o uzbrojeniach Anglii... // ...так само часто говорилось про озброєння Англії... Крім зміни числа (множини на однину), змінюється також відмінок. Іменник *o uzbrojeniach*, що в оригіналі вживається у місцевому відмінку множини, в перекладі переданий іменником *про озброєння* у знахідному відмінку однини.

Часто іменники в українській та польській мовах виступають з різними показниками роду: